

2. Геєц В. Реструктуризація підприємств як умова оздоровлення економіки. /В. Геєц// Розбудова держави. – 1998. - №5 – С. 51-65
3. Калініченко Л. Реструктуризація підприємств в умовах становлення ринкового середовища/Л. Калініченко // Економіка України. – 2000. - №9.-С.27-29.
4. Бень Т. Проблеми і передумови ефективної реструктуризації підприємств/Т. Бень // Економіка України. –1999. - № 8. – С. 12-18
5. Москаленко В.П. Реструктуризация предприятий – основы улучшения их производственного потенциала/В.П. Москаленко// Весник Украинской академии Банковских дел.-2000.- №1(8).- С.61-64.

Рассмотрены основные задачи и направления при финансировании реорганизации производства. Освещены необходимость внедрения инноваций при рассмотрении вопросов банкротства и ликвидации предприятия. Даны конкретные предложения по решению этих проблем.

The main problems and directions in the financing of the reorganization of production. Highlights the need for innovation in addressing issues of bankruptcy and liquidation. These concrete proposals to address these problems.

Рецензент: д.е.н., професор, А. В. Чупіс
Дата надходження до редакції: 30.03.2012 р

УДК 658.14.17.012

ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Ю. Г. Смоляров, ст.викл., Сумський національний аграрний університет

В статті розглянуті проблеми інноваційного розвитку підприємств та запропоновано застосування інноваційного підходу формування інформаційного забезпечення управління діяльності сільськогосподарських підприємств на основі використання програмного забезпечення SaaS.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За останні роки аграрний сектор економіки втратив виробничий потенціал, знизився рівень ефективності виробництва, значно погіршився фінансовий стан сільськогосподарських підприємств, не відтворюється матеріально-технічна база, яка на сьогодні морально застаріла і не відповідає сучасним вимогам. Однією з причин є консерватизм управлінського персоналу, неефективність традиційної економічної моделі господарювання. В наслідок цього стримується подальший розвиток підприємств та галузі АПК. Важлива роль в економічному розвитку сільського господарства повинна належати інноваційному підходу. Адже тільки за допомогою інновацій можна вирішити виробничі, ресурсні і технологічні проблеми виробництва, постійно підвищувати конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств. Слід відмітити, що управлінські інновації займають важливе місце в інноваційній діяльності підприємства, так як їх реалізація безпосередньо пов'язана із прийняттям рішенням управлінським персоналом, реалізацією заходів управлінського та організаційного характеру, без яких неможливо забезпечити впровадження виробничих та технологічних інновацій.

Вирішення проблеми реалізації управлінських інновацій на підприємстві вимагає розробки відповідної системи управління інноваційною діяльністю, в основу якої доцільно, на наш погляд покласти ідеї впровадження новітніх інформа-

ційних технологій.

Впровадження інформаційних систем для більшості малих та середніх підприємств на сьогодні не є можливим, так як витрати на придбання, впровадження та експлуатацію ліцензованих версій сучасного програмного забезпечення складають вагомий частину витрат підприємства. Саме з цієї причини в основній більшості сільськогосподарських підприємств не використовують комплексного підходу до автоматизації управлінських процесів. Як правило такі підприємства вкладають кошти в автоматизацію простих задач, зокрема в сфері бухгалтерського обліку, або використовують ненадійні не ліцензовані програмні засоби, або коробочні версії, що створює великий ризик отримання непередбачуваних збитків від збоїв системи та практично нульового життєвого циклу програм. В той же час в існує альтернатива - інформаційне обслуговування з застосуванням сучасних засобів телекомунікацій та новітніх інформаційних технологій.

Сучасні інформаційні технології надають широкий набір рішень щодо організації інформаційного обслуговування підприємств і організацій, але в сфері агропромислового комплексу їх застосування не поширено, так як ця проблема зв'язана з такими чинниками, як відсутність попиту на ці послуги, недостатня підготовка, мотивація керівництва та спеціалістів підприємств, не розвинена структура Data-центрів. Рішення цієї проблеми потребує дослідження досвіду та

зв'язано з визначення організаційних форм застосування новітніх інформаційних технологій в управлінні підприємствами аграрної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми впровадження інновацій в управління висвітлені рядом вчених. Аналіз публікацій [1,2,3, 4] показує, що здійснення інноваційної діяльності підприємств пов'язане з науково-технічною, техніко-економічною, фінансовою інформацією, яка необхідна не тільки для оцінки поточного стану виробництва, але й для планування, прогнозування результатів інноваційної діяльності та для прийняття необхідних управлінських рішень.

Гострота проблем інноваційного розвитку підприємств підтверджується значною кількістю досліджень як західних і вітчизняних науковців, серед яких слід виділити В.М. Геєця, Н.И.Чухрай, С.М.Ілляшенка та ін. Досить часто інноваційна діяльність підприємств сприймається виключно, як освоєння нових продуктів, впровадження нових технологій у виробництво, доставку та реалізацію продукції, тобто розглядаються продуктивні та технологічні інновації.

Але, незважаючи на значний інтерес з боку вчених до проблем інноваційної діяльності підприємств, ряд питань залишається не вивченими. Так, питання, пов'язані з дослідженнями управлінських інновацій по впровадженню інформаційних технологій розглянуто недостатньо. Поза увагою дослідників залишаються управлінські інновації в сільськогосподарських підприємствах, проблеми їх реалізації та оцінки ефективності.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є розгляд сучасних інноваційних підходів до інформаційного забезпечення та автоматизації управління господарської діяльності, зокрема можливостей програмного забезпечення SaaS та переваг його використання для підприємств АПК, як організаційних інновацій з метою підвищення ефективності управління їх діяльністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожне підприємство прагне до підвищення ефективності своєї діяльності. Сучасні умови розвитку змушують виробників забезпечувати господарські процеси новітніми технологіями для підтримки конкурентоздатності, ефективності виробництва, його прийняттого рівня рентабельності та беззбитковості. Такі умови ставлять перед керівництвом підприємств застосування нових методів управління на основі інновацій, нестандартних підходів, застосування інформаційних технологій підтримки прийняття управлінських рішень.

Інформаційне обслуговування аграрної галузі в Україні розглядалось в роботах багатьох вчених: М.Ф. Крапивко. П.Т.Саблука. В.В. Харченко. Аналіз публікацій показує, що функціонування існуючих системи управління базується головним чином на традиційних паперових технологіях

збору, систематизації, обробки і розповсюдження інформації, що не забезпечує оперативності і є трудомістким, відмічається нестача інформаційних ресурсів, ринкової і науково-технічної інформації виробничого призначення, не здійснюється обмін інформацією як оперативною та виробничою, так і загально галузевою та науково-технічною. Це зумовлено багатьма факторами: фінансова неспроможність впроваджувати сучасні засоби автоматизації та інформаційного забезпечення, неготовність та недовіра керівників до новітніх технологій управління, невідповідність кваліфікації працівників до сучасних автоматизованих умов організації виробництва.

Досягнення мети виробництва, для більшості підприємств це отримання прибутку, можливе в умовах організації ефективного управління. В процесі управління опираються на інформаційне забезпечення, яке дає змогу керівнику швидко отримувати оперативну інформацію, обробляти та аналізувати, приймати на її основі управлінські рішення. Достатньо повне, актуальне інформаційне забезпечення дозволяє оперативно і ефективно управляти підприємством та отримувати конкурентні переваги

Сучасне програмне забезпечення надає широкі можливості в питаннях організації формування, збереження та обробки інформації, дозволяє розвивати інформаційні технології для потреб управлінського персоналу підприємств, оперативного рішення функціональних завдань.

Однією з новітніх технологій є інформаційна технологія SaaS [13,14,15]. SaaS (Software as a service) – програмне забезпечення як послуга – це модель пропозиції програмного забезпечення користувачу, при якій постачальник розробляє веб-додаток, розміщує його і керує їм (самостійно або через третіх осіб) з метою надання можливості використання користувачами через Інтернет. Користувачі платять не за впровадження та володіння програмним забезпеченням, а лише за його використання. Здійснюється підписка на певний вид послуг. При цьому програмні засоби залишаються власністю постачальника та працюють на його технічних засобах (серверах). Замовник взаємодіє з системою через Інтернет. Іншими словами, об'єктом постачання є не програмне забезпечення, а послуги, які надає це програмне забезпечення.

Розглянемо можливості інформаційної технології SaaS через порівняння його з локальним офісним ліцензійним програмним забезпеченням. Основні переваги на користь забезпечення SaaS:

- немає необхідності в установці і підтримці клієнтського програмного забезпечення.

- найшвидші строки впровадження – часи або навіть хвилини для типових рішень, навіть настройка під складні процеси разом міграцією даних можуть зайняти декілька тижнів порівняно з місяцями або навіть роками при традиційному

підході;

- можливість протестувати програмне забезпечення. перед прийняттям рішення щодо покупки та платити за ті програмні засоби, що використовуються споживачем;

- надійність та захищеність системи порівняно з внутрішньо-офісними системами;

- більш високий рівень відповідальності постачальника перед споживачем порівняно з традиційними способами впровадження програмне забезпечення.;

- своєчасність оновлення інформаційної системи до повної відповідності необхідним вимогам з мінімальними витратами для споживача та постачальника – постачальник має можливість робити це одночасно для типового ПЗ, що вимагає мінімальних витрат порівняно з традиційними способами.

- мобільність та глобальна доступність. Можливість для працівників та керівників працювати з системою всюди, де є доступ до глобальної мережі Інтернет;

- сучасні концептуальні вимоги до розподілу праці змушують виробників зосереджуватись на своїх основних функціях для здійснення економічно ефективної діяльності, а обслуговуючі функції покласти на ефективних фахівців ззовні, в даному випадку – виробників програмне забезпечення.

- відсутність в потребі мати в штаті або залучати фахівців з інформаційних технологій – вся робота з системою потребує базових знань роботи ЕОМ, адміністрування здійснюється постачальником;

- помилки та збої системи корегуються швидко із-за повного контролю над програмне забезпечення. з боку постачальника;

- при використанні сервісу SaaS-додатку, основною задачею постачальника послуги є задоволення клієнта сервісом, результатом чого є регулярне оновлення, створення нових послуг та можливостей.

- SaaS не потребує значних витрат на основні засоби, окрім робочих станцій – ЕОМ з мінімальними конфігураціями, та зовсім не потребує витрат на оборотні активи, а також витрати на оплату праці фахівців з інформаційних технологій. Це дає змогу вивільнити частину коштів, щодо зазначених витрат, а також амортизаційних відрахувань та направити їх у інвестиційну та виробничу діяльність.

Останній аргумент є найбільш вагомим в вищенаведеному списку. Але слід врахувати і фактори, що обмежують використання таких систем.

По-перше, концепція SaaS може бути прийнята не для всіх функціональних класів систем. Оскільки основна економія ресурсів провайдера досягається за рахунок великої кількості клієнтів, модель SaaS стає неефективною для систем, що

потребують індивідуальної адаптації під кожного замовника, а також надсучасних рішень.

По-друге, багато замовників побоюються застосовувати SaaS з приводу безпеки і можливості несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації зі сторони надавача цих послуг. Питання, що пов'язані з безпекою, обмежують використання SaaS для критично важливих систем, в яких обробляється конфіденційна інформація. З іншої сторони, відповідальність за доступ до інформації зі сторони розробника зазвичай регламентується в відповідних договорах, а вірогідність знищення або несанкціонованої передачі значно нижче, ніж в випадках з використанням внутрішньої системи. В тому числі цьому сприяє недоступність програмно-апаратного комплексу, на якому розгорнута система, для співробітників підприємства. У випадку розгорнення SaaS в промислових дата-центрах забезпечується кращий захист за рахунок використання більш надійних комплексних рішень з інформаційної безпеки.

По-третє, використання такого програмного забезпечення означає прив'язку споживача до єдиного розробника, який надає програмне забезпечення, здійснює його адміністрування та підтримку. Ця обставина може привести споживачів до ряду проблем, які пов'язані з можливою нестабільністю розробника, або порушенням договорів. З іншого боку, значення цього фактору може бути перебільшеним, оскільки впровадження системи за класичним принципом містить всі перераховані ризики. При цьому, у випадку з SaaS відповідальність розробника може бути чітко оговорена в договорах і пропонувати компенсаційні виплати за матеріальні втрати.

В четверте, стримуючим фактором SaaS є необхідність наявності постійного діючого підключення до мережі Інтернет. Багато з продуктів SaaS компенсують це наявністю модулів для автономної роботи. З розвитком мережевих технологій значення цього фактору зменшується (в містах він є неактуальним вже зараз), однак в умовах віддалених районів, подібні проблеми виникають і їх необхідно приймати до уваги.

На відміну від розвинених країн, інформаційна технологія модель SaaS поки що не отримує широкого розповсюдження в Україні. На сьогоднішній день можна виділити декілька факторів, що стримують впровадження даної моделі для підприємств АПК:

- низька культура аутсоринга: підприємства не бажають віддавати свої функції на виконання іншим компаніям;

- широке використання неліцензійного програмного забезпечення: воно фактично конкурує з SaaS-рішеннями, особливо для невеликих сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, малого бізнесу;

- обмеженість пропозицій: розробники не хо-

чуть брати на себе ризики, що пов'язані з новою моделлю розповсюдження;

- низький рівень автоматизації бізнес процесів українських сільськогосподарських підприємств;
- доступ до глобальної мережі Інтернет є необхідною умовою для використання SaaS. Як наслідок відсутність його є серйозним стримуючим фактором використання SaaS в сільській місцевості.

Доказом переваги інформаційної технології SaaS є порівняльний розрахунок вартості витрати двох варіантів впровадження інформаційної системи: першого - внутрішнє ліцензійне програмне забезпечення на прикладі «1С: Підприємство 8» для чотирьох автоматизованих робочих місць з ліцензією на 3 роки; другого - інформаційне обслуговування на основі SaaS (Таблиця 1).

Таблиця 1
Витрати пов'язані з впровадженням та використанням внутрішнього ліцензійного ПО та SaaS для чотирьох робочих станцій

Види витрат	Ліцензійне ПО, грн.	SaaS (оренда), грн.
Ліцензія	5600	-
Впровадження	5000	1000
Сервер	4000	-
ПО Microsoft	8000	-
Супроводження (1 місяць)	500	100
Технічна підтримка (1 місяць)	1800	-
Оренда (1 місяць)	-	400
Абонплата (1 місяць)	-	400
Всього одноразових витрат	22600	1000
Всього помісячних витрат	2300	900

Розрахунки автора

Для порівняння було обрано «1С: Підприємство 8», тому що цей програмний продукт має велике розповсюдження, є найбільш популярним та офіційно має рішення для SaaS. Дані наведені в таблиці 1 можуть відрізнятись в залежності від конфігурацій програмного забезпечення, кількості ліцензійних автоматизованих робочих місць, рівня заробітної плати і т.д. Розрахунками наглядно доведено, що витрати при впровадженні інформаційної технології SaaS для автоматизації рі-

шення задач управління більше ніж в 20 разів менше ніж при класичному впровадженні інформаційних систем, а регулярні помісячні витрати менші приблизно на 60%.

Розвиток інформаційних технологій дозволяє суттєво підвищити ефективність вирішення задач інформаційного забезпечення управління. Використання комп'ютерних мереж, баз даних, інформаційних систем, систем підтримки прийняття рішень, проблемно-орієнтованих пакетів прикладних програм, сприяє удосконаленню обробки даних при управлінні сільськогосподарськими підприємствами, а застосування цих засобів на основі інноваційних підходів сприяє формуванню більш ефективного інформаційного забезпечення з мінімальними витратами.

Отже, інформаційна технологія SaaS є інноваційним продуктом, яку слід використовувати для формування інформаційного забезпечення управління підприємств за умов масовості та однотипності поставлених задач, що задовольняє як розробників так і споживачів цих послуг окремої галузі використання. Це ставить необхідність узагальнення досвіду та розробку інноваційних засад організації інформаційного забезпечення діяльності підприємств АПК.

Для впровадження новітніх інформаційних технологій в управління підприємствами пропонується створення центру інформаційної підтримки інноваційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників регіону, на базі якого можливе поступове залучення підприємств у відповідності до їх потреб у програмному забезпеченні та залучення сервісних організацій надання інформаційних послуг.

Висновки. Управлінських інновацій є складовою інноваційного підходу забезпечення впевненого розвитку підприємств, тому впровадження інформаційних технологій в процеси прийняття рішень на основі програмного забезпечення SaaS представляє собою реалізацію інноваційного продукту. Його використання є економічно ефективним в порівнянні з традиційним програмним забезпеченням. Інформаційна технологія SaaS може бути рекомендована до використання в підприємствах АПК і потребує подальшої розробки методичних засад організації центрів інформаційного обслуговування.

Список використаної літератури:

1. Дяченко М.І. Управлінські інновації.//Стратегія економічного розвитку України. Збірник наукових праць. – К.:КНЕУ. – № 24-25. – 2009. – С.37-41.
2. Дяченко М.І. Внутрішньоорганізаційні аспекти впровадження управлінських інновацій/ - Електронний ресурс: <http://economics.org.ua/2011/dyachenkoui/>
3. Зінченко О.П., Ільчук В.П. Центр інноваційного розвитку як функціональна модель синергії / О.П. Зінченко, В.П. Ільчук / Наука та інновації, 2006. - №1. – С.81-89.
4. Музика П.М. Інноваційне підприємництво в аграрному виробництві України / П.М. Музика / – Л.:ПП Кварт, 2005. – 360 с.
5. Саблук П.Т. Основні концептуальні положення створення і діяльності інформаційної системи АПК: Наукова доповідь. - К., 1998. – 24 с.

6. Саблук П.Т. Інформаційно-консультаційне забезпечення агропромислового виробництва – складова аграрної реформи в Україні / П.Т Саблук / Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: Зб. наук. праць. №3 / Ред. колегія: Кропивко М.Ф., Кирницький О.Д., Стегура Т.М. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – С. 31-40
7. Смоляров Г.А., Смоляров Ю.Г. Вдосконалення інформаційної підтримки інноваційної діяльності підприємств АПК / Г.А. Смоляров, Ю.Г. Смоляров / Вісник Сумського НАУ. – 2010. – № 9/2. – С.139-145
8. Тивончук С.О. Становлення і розвиток системи науково-консультаційного та інформаційного забезпечення агропромислового виробництва України // Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: Зб. наук. праць №3. / Ред. колегія: Кропивко М.Ф., Кирницький О.Д., Стегура Т.М. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – С. 254-258.
9. Тимошук М.П. Інформаційні системи і технології в інноваційному розвитку підприємств / М.П. Тимошук / Науковий вісник НЛТУ України. - 2010. - Вип. 20.11. - с.315-320.
10. Типове положення про відділ інформаційного та консультаційно-технологічного забезпечення Регіонального центру наукового забезпечення агропромислового виробництва / П.Т.Саблук, М.Ф.Кропивко, Б.К.Скирта та ін. / - К.: ІАЕ УААН, 1999. – 12 с.
11. Харченко В.В. Особливості застосування інноваційно-інформаційних технологій в управлінні сільськогосподарськими підприємствами Збір. наук. праць Проблеми підвищення ефективності інфраструктури, Національний авіаційний університет – К., 2009. – Вип. 24. – С. 140-144.
12. Якою має бути система розповсюдження сільськогосподарських знань і інформації в Україні / Шмідт Р.М., Мельничук Д.О., Кропивко М.Ф., Пальшин Г.І. // Аграрна наука і освіта. - 2000. - №1. - С. 195-201.
13. John Rittinghous, James Ransome. Clod computing: mplementation, manegemegeement, security. ./ John Rittinghous, James Ransome - ISBN AND 1439806802. – 2009. – 340 p .
14. Software as a Service: How far can the pay-as-you-go approach take you? Norm Alster, CFO.com, June 22, 2005.
15. “Universal service?” The Economist, April 22, 2006, Volume 379, Issue 8474, page 70.

В статье рассмотрены проблемы инновационного развития предприятий и предложено применение инновационного подхода формирования информационного обеспечения управления деятельностью сельскохозяйственных предприятий на основе использования программного обеспечения SaaS.

The problems of innovative development companies, and suggested the use of innovative approaches to ensure the formation of informatsionnogo management of agricultural enterprises based on the use of software SaaS.

Рецензент: д.е.н., професор А. В. Чупіс
Дата надходження до редакції: 21.03.2012 р.

УДК: [33.339.1]

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В. С. Сімонова, к.е.н., доцент, докторант, Інституту регіональних досліджень НАН України (м. Львів)

В статті запропоновано застосування системи регулювання діяльності підприємства з використанням методики оцінки інноваційних заходів із багатоступеневою структурою. Визначено, що головним спонукальним механізмом розвитку всіх видів інновацій в діяльності торговельних підприємств є ринкова конкуренція.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Успішне забезпечення функціонування підприємства потребує методичного і «прозорого» управління. Однак нині досягнення успіху можливе тільки завдяки запровадженню системи управління, спрямованої на постійне поліпшення показників роботи підприємства і урахування потреб зацікавлених сторін. З поняттям інновація (нововведення) найчастіше ототожнюють: по-перше, новаторське дослідження або розробку;

по-друге, зміни в стилі роботи організації з метою створення сприятливіших умов для своїх клієнтів (управлінська інновація); по-третє, розроблення нових товарів або послуг на умовах вигідніших, ніж ті, що є нині. Усі ці напрямки найуспішніше реалізуються за наявності достатнього інноваційного потенціалу підприємства. З останнім пов'язують здатність створювати наукомістку продукцію, що відповідає вимогам ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.